

ЦЕРКОВНА НАГОРОДА І МІЖКОНФЕСІЙНА ВДЯЧНІСТЬ: ПРО МОРАЛІЗАТОРСТВО, ПОДВІЙНІ СТАНДАРТИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПУБЛІЧНИЙ НАТЯК

*Богословсько-канонічний і суспільно-громадський аналіз допису
о. Юстина Бойка про церковні нагороди*

**✦ Віктор Бедь,
єпископ Мукачівський і Карпатський
Православної Церкви України,
доктор богословських наук,
доктор юридичних наук, професор**

**м. Ужгород
13 липня 2026 року**

10 липня 2026 року ієромонах-студит Львівської архієпархії Української Греко-Католицької Церкви о. Юстин Бойко оприлюднив на своїй сторінці у соціальній мережі Facebook, зареєстрований під іменем Юрій Бойко, допис «Коли нагорода перестає бути нагородою. Роздуми про церковні відзначення мирян».

Йдеться про особистий допис священнослужителя, а не про офіційну позицію Української Греко-Католицької Церкви, її Глави, Синоду Єпископів

чи Львівської архієпархії. Тому предметом цього аналізу є виключно публічне висловлювання о. Юстина Бойка, спосіб його аргументації та використаний ним візуальний контекст.

У тексті автор не називає конкретної особи, церковного ієрарха, церковної юрисдикції чи окремого випадку нагородження. Формально він подає свій допис як загальні роздуми про духовне значення церковних нагород, небезпеку їх знецінення, людське марнославство, взаємини Церкви з посадовцями та нагородження представників інших церковних спільнот.

Тому оцінювати допис необхідно передусім за його змістом, не приписуючи авторові прямих тверджень, яких він буквально не висловлював.

Однак відсутність названого адресата ще не означає відсутності адресата взагалі. До тексту було свідомо додано фотографію з конкретної церковної події. Відтак допис становить єдине візуально-текстове повідомлення, в якому загальні негативні міркування через підібране зображення накладаються на конкретні обставини, конкретну церковну юрисдикцію, її єпископат і конкретних людей.

Отже, предметом аналізу є не лише те, що написав автор, а й те, як він побудував своє повідомлення, які асоціації сформував у читача та від якої відповідальності спробував дистанціюватися завершальним застереженням про нібито «випадкові співпадіння».

ВІД СЛУШНИХ ІСТИН — ДО БЕЗДОКАЗОВИХ ПІДОЗР

Свій допис о. Юстин Бойко починає з положень, із якими важко сперечатися.

Подяка справді є християнською чеснотою. Церковна нагорода може бути видимим знаком вдячності. Вона не повинна служити людському марнославству. Миряни є повноправними членами Церкви й покликані служити Богові та людям, зокрема у державному управлінні, війську, медицині, освіті, культурі та інших сферах суспільного життя. Церковні нагороди не повинні знецінюватися через необґрунтоване вручення.

Усе це — слухні тези.

Але після проголошення загальновизнаних християнських істин автор переходить до припущень, підозр і невизначених звинувачень.

Він заявляє про «небезпечну тенденцію», однак не подає статистичних даних, рішень церковних органів, конкретних доведених випадків, порівняльного аналізу чи об'єктивних критеріїв, які підтверджували б існування такої системної тенденції.

Натомість читачеві пропонується емоційне узагальнення:

- *«Нагород стає більше. Їх урочистість зростає. Їхня цінність — навпаки».*

Скільки нагород вручалось раніше, скільки вручається тепер, у яких Церквах, відповідно до яких статутів і наскільки змінилися критерії відзначення — автор не пояснює.

Замість доказу подано враження. Замість аналізу — декларацію. Замість установленого факту — суб'єктивне відчуття, яке пропонується прийняти як беззаперечну істину.

РИТОРИЧНЕ КОНСТРУЮВАННЯ ПІДОЗРИ

Далі о. Юстин Бойко пише про випадки, коли людину начебто лише призначили на державну посаду, а вона вже «наступного дня» отримує церковну грамоту чи медаль.

Після цього він запитує:

- *«За вже звершене служіння чи за очікування майбутньої прихильності?»*

Формально це запитання. Фактично ж читачеві навіюється підозра, що церковна нагорода може вручатися не за заслуги, а як своєрідний аванс в обмін на майбутню прихильність посадовця.

Це зручний риторичний прийом: автор не висуває прямого звинувачення, яке необхідно було б доводити, але формує саме той негативний висновок, який виник би внаслідок такого звинувачення.

Далі він зазначає:

- *«Церква... не може навіть створювати враження, що її нагороди стають мовою дипломатії або інструментом впливу».*

Церква справді не повинна торгувати своїм авторитетом, шукати політичного покровительства чи використовувати нагороди як засіб корисливого впливу.

Але сам факт відзначення державного посадовця не доводить наявності такого задуму.

Для відповідального висновку потрібні конкретні докази: відсутність реальних заслуг, порушення статуту нагороди, випрошування відзнаки, попередня домовленість, матеріальна чи політична вигода, обмін церковної

нагороди на послуги або використання відзначення у партійній чи передвиборчій агітації.

Жодного такого доказу автор не наводить.

Перед нами не встановлення факту, а риторичне конструювання підозри.

ВІД БОГОСЛОВСЬКОГО РОЗДУМУ — ДО СЛОВОБЛУДСТВА

Особливо показовим є перехід від міркувань про церковні нагороди до моральної характеристики невизначеного кола людей.

За словами автора, дехто нібито «збирає церковні нагороди різних конфесій», «легко бігає від однієї церковної конфесії до іншої» та шукає «не Христа, не святість, не вірність своїй церковній спільноті», а лише людське визнання.

Після цього проголошується моральний присуд:

- *«Так народжується новий тип церковної людини — вірний не Христові, а нагородам».*

Це вже не аналіз церковної нагородної практики. Це оцінювання внутрішнього духовного стану людей, яких автор не називає, чиєї поведінки не документує і чиїх справжніх мотивів не знає та не може знати.

Людина може отримати нагороду іншої Церкви, не просячи про неї. Може бути відзначена за благодійну, державницьку, громадську, гуманітарну чи культурну діяльність. Може співпрацювати з різними християнськими спільнотами, не змінюючи власної церковної належності. Може допомагати православним, греко-католикам, римо-католикам або протестантам не заради відзнак, а заради людей і суспільного добра.

Без доказів не можна перетворювати таких осіб на «колекціонерів», «перебіжчиків» чи людей, нібито невірних Христові.

Судити про внутрішній духовний стан людини за кількістю отриманих нею церковних відзнак — це не богословська проникливість, а самовпевнене й голослівне судження про чужі наміри.

Саме тут роздум перетворюється на словоблудство: правильні слова про Христа, святість і смирення використовуються для створення негативного морального образу людей без фактів, доказів і встановленої істини.

ФАРИСЕЙСЬКА СХЕМА МОРАЛІЗАТОРСТВА

За своєю риторичною структурою допис побудований за схемою фарисейського моралізаторства.

Йдеться не про оцінку особистої віри автора, а про застосований ним спосіб публічної аргументації.

Спочатку проголошуються правильні істини про подяку, святість, смирення і небесну нагороду. Потім вони використовуються як моральне тло для невизначених звинувачень у марнославстві, корисливості, пошуку впливу, міжконфесійному «біганні» та духовній невірності. Далі до тексту додається фотографія з конкретної церковної події та конкретними особами. А наприкінці автор заявляє, що нікого нібито не мав на увазі й усі можливі збіги є випадковими.

Таким чином він одночасно формує у читача негативну асоціацію, не називає її адресата прямо, залишає собі можливість заперечити його наявність і подає власну позицію як морально піднесений заклик до духовної чистоти.

Це дозволяє осудити, формально не називаючи осудженого; натякнути, не взявши відповідальності за натяк; і поставити себе в позицію захисника істинної християнської чесноти, самовпевнено відмовляючи в ній тим, кого нібито «безадресно» засуджує.

Такий спосіб полеміки не є ані прямим, ані чесним. Він перетворюється на безвідповідальне фарисейське моралізування.

ФОТОГРАФІЯ, ЯКА ВИЗНАЧИЛА КОНТЕКСТ ДОПИСУ

Допис було проілюстровано фотографією з церковної урочистості, що відбулася 7 липня 2026 року у Хресто-Воздвиженському Манявському чоловічому монастирі Православної Церкви України на Івано-Франківщині, у день вшанування святих преподобних Іова та Феодосія Манявських.

У цій церковній події, зокрема, брали участь Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній Дumenko, керуючий Івано-Франківською єпархією митрополит Галицький Андрій Абрамович та голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації — обласної військової адміністрації Світлана Онищук.

Після святкового богослужіння Світлану Онищук було відзначено церковним орденом Архистратига Михаїла I ступеня. В офіційному повідомленні про подію також зазначено, що церковні нагороди отримали й інші благодійники монастиря.

Одну зі світлин цієї події, на якій зображено зазначених вище осіб після вручення церковної нагороди, о. Юстин Бойко використав як ілюстрацію до свого допису.

Отже, фотографія не була нейтральним зображенням до абстрактної теми церковних нагород. Вона вказала читачам на конкретну церковну подію, конкретну церковну юрисдикцію та конкретних людей.

Саме під цим зображенням було розміщено міркування про щойно призначених посадовців, очікування їхньої майбутньої прихильності, використання церковних нагород як інструменту впливу, колекціонування відзнак різних конфесій, міжконфесійне «бігання», марнославство та невірність власній церковній спільноті.

У тексті автор прямо не стверджує, що ці характеристики стосуються учасників згаданої події. Але поєднання саме такого тексту саме з такою фотографією неминуче спонукає читача пов'язати одне з іншим.

Інакше постає просте запитання: чому загальний роздум про безліч можливих випадків церковного нагородження, зокрема й у межах самої УГКЦ, було проілюстровано саме подією з життя іншої церковної юрисдикції?

«ВИПАДКОВІ СПІВПАДІННЯ» ЯК РИТОРИЧНИЙ ЗАПОБІЖНИК

Наприкінці допису автор пише:

- *«Коли хтось прочитає і побачить себе, наперед перепошую. Співпадіння випадкові. Я хотів звернути увагу на недобру тенденцію, а не когось вколоти».*

Однак це застереження суперечить самому способу оформлення публікації.

Коли автор не має на увазі конкретної події, він не додає її фотографію. Коли не має на увазі конкретних осіб, він не розміщує пов'язане з ними зображення під міркуваннями про корисливість, марнославство, колекціонування нагород і пошук прихильності.

Коли збіг справді випадковий, фотографія не добирається і не завантажується свідомим рішенням автора.

Тому завершальне «перепошую» не усуває створеного підтексту. Воно лише виконує роль риторичного запобіжника, який у разі критики дозволяє стверджувати, що конкретних людей начебто не мали на увазі.

Але публічна відповідальність поширюється не лише на прямі твердження. Вона охоплює також навмисно створені асоціації, візуальні натяки та передбачувані висновки, до яких автор підштовхує свою аудиторію.

ФОТОПРИКЛАД НЕ ВІДПОВІДАЄ ТЕЗІ ПРО ЩОЙНО ПРИЗНАЧЕНОГО ПОСАДОВЦЯ

У дописі змальовано ситуацію, коли людину лише призначають на державну посаду, а вже наступного дня вона отримує церковну відзнаку, нічого не встигнувши зробити.

Проте Світлана Онищук була призначена головою Івано-Франківської обласної державної адміністрації 8 липня 2021 року. На час події у Манявському монастирі вона очолювала область уже майже п'ять років, значну частину цього періоду — в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Отже, образ щойно призначеної посадовиці, яка ще не встигла нічого зробити, до наведеного фотоприкладу не стосується.

Якщо фотографія не мала ілюструвати цю тезу, її використання є маніпулятивним. Якщо ж автор свідомо пов'язував свою тезу із зображеною подією, він мав перевірити елементарні факти та не створювати хибного враження.

ЦЕРКОВНА НАГОРОДА НЕ Є ТАЇНСТВОМ ЧИ АКТОМ ЦЕРКОВНОГО СОПРИЧАСТЯ

Однією з ключових богословських помилок допису є твердження:

- *«Церковна нагорода — це більше, ніж знак ввічливості. Вона є свідченням духовної єдності, народженої спільним життям, молитвою і служінням».*

Таке визначення є надмірним і богословськи неточним.

Церковна нагорода може бути знаком вдячності за благодійну допомогу, підтримку церковної установи, служіння суспільству, захист людського життя, державотворчу діяльність, допомогу воїнам, збереження духовної і культурної спадщини чи сприяння міжхристиянському порозумінню.

Вона не обов'язково засвідчує повне духовне, догматичне, канонічне чи євхаристійне сопричастя.

Церковний орден не є Таїнством, актом приєднання до іншої Церкви чи підтвердженням спільної юрисдикції. Він не змінює конфесійної належності людини, не означає прийняття всього віровчення Церкви, яка його вручила, і не створює євхаристійної єдності між церковними спільнотами.

Це почесна відзнака, через яку певна Церква висловлює вдячність за конкретне служіння чи допомогу.

Наділяти церковну нагороду ознаками майже сакраментального свідчення повного духовного єднання — означає змішувати різні богословські категорії.

ЦЕРКОВНА ПОДЯКА НЕ Є КОНФЕСІЙНОЮ МОНОПОЛІЄЮ

Отець Юстин Бойко пропонує, щоб людину передусім відзначала її «власна Церква», яка нібито найкраще знає її служіння, а міжцерковні нагороди залишалися лише для виняткових випадків.

Але це — особиста пропозиція автора, а не загальнохристиянський догматичний чи канонічний принцип.

Коли людина допомагає конкретному монастирю, парафії, єпархії, благодійній установі або церковному проєкту, саме ця інституція найкраще знає обсяг і значення отриманої допомоги.

«Власна Церква» може краще знати загальне церковне життя свого вірного, але не обов'язково краще знає його конкретне служіння іншій християнській спільноті.

Ба більше, запропоноване обмеження не узгоджується з офіційною нагородною практикою самої Української Греко-Католицької Церкви.

Статут ордена Митрополита Андрея Шептицького прямо передбачає можливість нагородження фізичних осіб, громадських і церковних інституцій, представників Церков та релігійних спільнот, а також світських осіб і громадських діячів.

Отже, УГКЦ офіційно визнає право своєї церковної влади відзначати представників інших Церков і релігійних спільнот.

Ставити під сумнів аналогічне право іншої Церкви — означає застосовувати подвійні стандарти: те, що дозволено і вважається належним для власної церковної спільноти, подається як сумнівне, коли це робить інша.

ПРАВО КОЖНОЇ ЦЕРКВИ ВИЗНАЧАТИ ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ

Орден Архистратига Михаїла є офіційною відзнакою Православної Церкви України, встановленою рішенням її Священного Синоду від 4 лютого 2020 року.

Відповідно до Статуту, орден вручається за заслуги перед Помісною Українською Православною Церквою та побожним народом. Ним можуть бути нагороджені громадяни України й інших держав. Статут не встановлює вимоги, щоб нагороджена особа обов'язково належала до ПЦУ.

Визначальним критерієм є не формальна конфесійна належність, а заслуги перед Церквою та побожним українським народом.

Священнослужитель іншої церковної спільноти може висловлювати особисті міркування щодо доцільності певної нагородної практики. Однак він не має підстав установлювати для іншої Церкви обмеження, яких немає у її статутах, або подавати власну думку як загальнообов'язкову християнську норму.

НЕКОРЕКТНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ СЛІВ

Для підкріплення своєї позиції автор цитує слова Спасителя:

- *«Нехай ліва рука твоя не знає, що робить права» (Мт. 6:3).*

Ці слова стосуються передусім внутрішнього наміру людини, яка чинить милостиню.

Христос застерігає благодійника від показовості, самопрославлення та здійснення добра заради людської похвали.

Проте ця настанова не забороняє церковній спільноті дякувати тим, хто їй допомагає, публічно засвідчувати вдячність, ставити жертвне служіння за приклад і шанувати тих, хто трудиться для Церкви та суспільства.

Апостол Павло відкрито називав імена своїх співпрацівників, дякував їм і закликав Церкву шанувати гідних служителів та помічників. У Посланні до римлян він згадує Фиву, Прискиллу, Акилу та багатьох інших співпрацівників (Рим. 16). Про Епафродита пише: «Майте таких у пошані» (Флп. 2:29). В іншому місці навчає: «Кому честь — честь» (Рим. 13:7).

Отже, особиста скромність благодійника і вдячність церковної спільноти не суперечать одна одній.

НЕБЕСНА НАГОРОДА НЕ СКАСОВУЄ ЗЕМНОЇ ВДЯЧНОСТІ

Отець Юстин Бойко завершує допис нагадуванням, що найвищу нагороду людині вручить Сам Христос.

Це беззаперечна християнська істина. Але вона не скасовує земної людської та церковної вдячності.

Інакше необхідно було б відмовитися від усіх церковних нагород, орденів, медалей, грамот, подяк, почесних відзнак і публічних вшанувань — зокрема від тих, які встановлює і вручає сама УГКЦ.

Твердження, що багато святих не мали земних нагород, також нічого не доводить щодо недоречності церковних відзнак. Багато святих не мали університетських дипломів, державних посад, друкованих книг чи

матеріального майна. Але з цього не випливає, що освіта, державне служіння, подвиг воїна, книговидання чи власність самі собою є духовно шкідливими.

Небесна нагорода належить до остаточного Божого суду над життям людини. Церковна відзнака є обмеженим людським знаком вдячності за конкретне служіння у земному житті.

Ці речі не слід ні ототожнювати, ні протиставляти.

«МЕНШЕ НАГОРОД» — НЕ БОГОСЛОВСЬКИЙ ЗАКОН

Автор проголошує:

- *«Менше нагород, більше їхньої ваги».*

Це може бути його особистою думкою щодо церковної доцільності. Але кількість нагород сама собою не визначає їхньої моральної чи духовної вартості.

Нагород може бути мало, але вони можуть вручатися несправедливо. Їх може бути більше, але кожна може мати належне обґрунтування.

Вартість нагороди залежить від чітких критеріїв, реальних заслуг, відповідності статуту, доброчесності тих, хто ухвалює рішення, та авторитету церковної інституції.

Тому формула «менше означає цінніше» є спрощенням, а не богословським правилом.

Так само фраза:

- *«Коли дешевшає нагорода — дешевшає чеснота»*

є ефектним афоризмом, але не доведеним причинно-наслідковим твердженням.

Чеснота не стає меншою через кількість виготовлених медалей. Вона знецінюється тоді, коли добро підмінюється лицемірством, правда — маніпуляцією, а справедливість — подвійними стандартами.

СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКА НЕБЕЗПЕКА КОНФЕСІЙНОГО ПОДІЛУ ДОБРА

Понад дванадцять років український народ веде боротьбу проти російського агресора.

Православні, греко-католики, римо-католики, протестанти, юдеї, мусульмани та представники інших релігійних спільнот разом захищають Україну, допомагають Збройним Силам України, підтримують поранених,

переселенців, сиріт, родини загиблих Героїв і людей, які постраждали від війни.

У таких умовах особливо небезпечно переносити конфесійну конкуренцію у сферу суспільного добра.

Людина, яка допомагає православному монастирю, не зраджує через це власну церковну спільноту. Православний, який допомагає греко-католицькому навчальному закладу, лікарні чи благодійному фонду, не перестає бути православним.

Співпраця не є прозелітизмом.

Подяка не є привласненням людини.

Церковна нагорода не є конфесійним паспортом.

Добро не перестає бути добром залежно від того, хто його вчинив — православний, греко-католик, римо-католик, протестант чи людина іншої віри.

Українські Церкви мають підтримувати все, що зміцнює Українську державу, національну і духовну єдність Української Нації, захищає людське життя, допомагає війську, зберігає духовну спадщину та єднає український народ.

ПІСЛЯСЛОВО

Тема відповідального ставлення до церковних нагород справді потребує осмислення. Але правильна тема не виправдовує бездоказових підозр, богословських підмін, подвійних стандартів і завуальованого осуду конкретних людей.

Публічний натяк не перестає бути натяком лише тому, що його не сформульовано прямим реченням. Свідомо додана фотографія не стає випадковою через завершальне «перепрошую». А особиста думка не перетворюється на богословський принцип лише тому, що її викладено мовою про Христа, святість, смирення і небесну нагороду.

Церква має право дякувати кожній людині, яка послужила їй, побожному народові та суспільному благу, незалежно від її конфесійної належності.

Добро не є власністю окремої конфесії. Вдячність не потребує міжцерковного дозволу. А церковна нагорода не перетворює людину на члена іншої церковної спільноти.

Українські Церкви сьогодні покликані не ділити добро і служіння Україні за конфесійною ознакою, а утверджувати правду, взаємну повагу, духовну стійкість, підтримку українського війська та єдність Української Нації.